Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Педагогічний факультет

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ПІДГОТОВКИ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

(назва навчальної дисципліни)

Освітні, педагогічні науки

(назва освітньої програми)

Рік навчання **2026-2026** , семестр **4**

Форма навчання: *очна (денна, вечірня), заочна*

Галузь знань
А Освіта
Спеціальність
А1 Освітні науки
(шифр, назва)
Освітній рівень
Третій (освітньо-науковий) (доктор філософії PhD)

Кафедра та викладач	***Кафедра початкової освіти та інноваційної педагогіки*** *Викладач:* ***Матвієнко Олена Валеріївна****, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки* *Лінк на профіль викладача на сайті факультету чи у Google Scholar:* *https://scholar.google.com/citations?user=uizXgSoAAAAJ&hl=uk* *E-mail: o.v.matviyenko@udu.edu.ua* *Лінк на курс в MOODLE: https://dle.udu.edu.ua/course/view.php?id=2861*
I. Основна мета/цілі навчання	***Мета навчальної дисципліни:*** *формування у здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти методологічної культури та здатності самостійно планувати й здійснювати дисертаційне дослідження в галузі освітніх, педагогічних наук; оволодіння підходами до обґрунтування наукової проблеми, розроблення концепції та програми дослідження, добору методів, аналізу й інтерпретації результатів, визначення їхньої наукової новизни та практичного значення; розвиток умінь оформлювати й представляти результати наукової роботи з дотриманням академічної доброчесності та дослідницької етики.* ***Основні завдання:*** • *поглиблення знань про рівні методології, логіку наукового пізнання та специфіку дисертаційних досліджень у галузі освітніх, педагогічних наук;* • *формування здатності визначати наукову проблему, обґрунтовувати актуальність теми та узгоджувати складники наукового апарату дослідження;* • *розвиток умінь здійснювати пошук, критичний аналіз і систематизацію наукових джерел, визначати стан розробленості проблеми та дослідницькі прогалини;* • *оволодіння способами розроблення концепції, програми й етапів дисертаційного дослідження відповідно до його мети та типу;* • *формування здатності обґрунтовано добирати теоретичні й емпіричні методи, розробляти дослідницький інструментарій та*

оцінювати його якість;

- *розвиток умінь аналізувати й інтерпретувати отримані результати, оцінювати достовірність висновків та визначати обмеження дослідження;*
- *формування навичок академічного письма, аргументованого викладу наукової новизни, теоретичного і практичного значення результатів;*
- *опанування способів апробації, опублікування та публічного представлення результатів дисертації з дотриманням нормативних вимог, академічної доброчесності й етичних принципів.*

II. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

*Навчальна дисципліна **обов'язкова***
*Цикл **дисциплін спеціальної підготовки***

III. Обсяг навчальної дисципліни

	Денна/вечірня форма навчання	*Заочна форма навчання*
Кількість кредитів	*3*	*3*
Загальна кількість годин	*90*	*90*
Лекційні заняття	*20*	*6*
Семінарські/практичні заняття	*24*	*6*
Самостійна робота	*46*	*78*

IV. Короткий зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Концептуальні та методологічні засади дисертаційного дослідження

Тема 1.1. Дисертаційне дослідження в системі наукового пізнання. *Дисертація як самостійна кваліфікаційна наукова праця. Специфіка отримання нового знання в освітніх, педагогічних науках. Співвідношення теорії, методології, методики та методів дослідження. Філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий і технологічний рівні методології. Особливості теоретичних, емпіричних, історико-педагогічних та порівняльно-педагогічних досліджень.*

Тема 1.2. Наукова проблема та апарат дисертаційного дослідження. *Виявлення суперечностей і прогалин у науковому знанні. Вибір теми та обґрунтування її актуальності. Визначення об'єкта, предмета, мети й завдань дослідження. Формулювання дослідницьких запитань і, відповідно до характеру роботи, гіпотези. Узгодженість теми, наукової проблеми, методів та очікуваних результатів. Типові помилки у формулюванні наукового апарату.*

Тема 1.3. Джерельна база та теоретична концепція дослідження. *Стратегія пошуку наукової літератури, робота з електронними каталогами, репозитаріями й базами даних. Критерії добору та оцінювання джерел. Аналітичний огляд літератури, зіставлення наукових позицій і визначення невирішених питань. Уточнення понятійно-категоріального апарату. Обґрунтування методологічних підходів і теоретичних положень, побудова авторської концепції дослідження.*

Змістовий модуль 2. Організація та методичне забезпечення дисертаційного дослідження

Тема 2.1. Програма та логіка проведення дослідження. *Визначення етапів, дослідницьких процедур, ресурсів і термінів виконання роботи. Вибір кількісної, якісної або змішаної стратегії. Формування вибірки чи корпусу джерел відповідно до дослідницьких завдань. Особливості організації історико-педагогічних і порівняльних досліджень. Планування педагогічного експерименту за його доцільності. Управління дослідницькими ризиками та документування перебігу роботи.*

	Тема 2.2. Методи та інструментарій педагогічного дослідження. *Теоретичний аналіз, синтез, узагальнення, класифікація, порівняння та моделювання. Спостереження, анкетування, інтерв'ю, тестування, аналіз документів і продуктів діяльності. Визначення критеріїв, показників та способів вимірювання досліджуваних характеристик. Розроблення й пілотування інструментарію, перевірка його валідності та надійності. Відповідність методів характеру дослідницьких запитань.* ***Тема 2.3. Аналіз, інтерпретація та перевірка достовірності результатів.*** *Підготовка, систематизація та опрацювання дослідницьких даних. Описова статистика, обґрунтування вибору статистичних критеріїв, оцінювання величини ефекту. Кодування й тематичний аналіз якісних матеріалів. Зіставлення результатів, отриманих різними методами. Розмежування опису даних, їх інтерпретації та пояснення. Альтернативні пояснення, обмеження дослідження і межі узагальнення висновків.* ***Змістовий модуль 3. Оформлення, апробація та захист результатів дисертаційного дослідження*** ***Тема 3.1. Структура дисертації та академічне письмо.*** *Логіка побудови вступу, розділів, висновків і додатків. Послідовність викладу, доказовість та термінологічна узгодженість наукового тексту. Формулювання наукової новизни, теоретичного і практичного значення результатів. Співвіднесення висновків із завданнями дослідження. Оформлення цитувань, посилань, бібліографії, таблиць і рисунків. Редагування та перевірка цілісності дисертаційної роботи.* ***Тема 3.2. Академічна доброчесність та етика дисертаційного дослідження.*** *Самостійність наукової роботи, коректне використання чужих ідей і текстів, визначення особистого внеску та співавторства. Запобігання плагіату, фабрикації, фальсифікації та вибірковому представленню результатів. Добровільність участі, інформована згода, конфіденційність і захист дослідницьких даних. Особливості досліджень за участю дітей. Відповідальне використання цифрових інструментів і генеративного штучного інтелекту.* ***Тема 3.3. Апробація, публікація та публічний захист результатів дослідження.*** *Форми апробації та обговорення наукових результатів. Підготовка статті, тез доповіді й матеріалів для впровадження результатів. Вибір наукового видання та робота із зауваженнями рецензентів. Нормативні й організаційні засади атестації здобувачів ступеня доктора філософії. Підготовка наукової доповіді та презентації, аргументовані відповіді на запитання й зауваження під час захисту.*
V. Результати навчання	***Інтегральна компетентність.*** *Здатність до розв'язання складних завдань педагогічної теорії і практики та дослідницької діяльності в освітній галузі як у процесі навчання так і в процесі подальшої професійної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики в умовах невизначеності.* ***ЗК 1.*** *Здатність ефективно вирішувати складні завдання у галузі освіти на засадах системного наукового мислення, широкого культурного світогляду, принципів сталого розвитку, професійної етики та академічної доброчесності (світоглядна компетентність).* ***ЗК 2.*** *Здатність проєктувати й реалізовувати освітньо-наукові ініціативи, здійснювати управління ними, готувати пропозиції щодо фінансового забезпечення та дотримання прав інтелектуальної власності у дослідницькій діяльності (методологічна компетентність).* ***ЗК 3.*** *Здатність до планування, організації та здійснення наукових досліджень відповідно до сучасних наукових вимог (дослідницька компетентність).* ***ЗК 4.*** *Здатність використовувати сучасні цифрові, інформаційні та комунікаційні технології в освітній, науковій та інноваційній діяльності (інформаційна компетентність).*

	ЗК 5. *Здатність здійснювати професійну діяльність у міжнародному освітньому та науковому середовищі (іншомовна компетентність).* ***ФК 1.*** *Здатність інтегрувати міждисциплінарні знання, планувати та реалізовувати оригінальні наукові дослідження, отримувати результати, що сприяють продукуванню нових знань у сфері освіти й педагогіки; виявляти, формулювати та розв'язувати дослідницькі проблеми з урахуванням їх сутності, тенденцій розвитку та чинників впливу, а також забезпечувати якість наукового пошуку.* ***ФК 3.*** *Здатність опановувати та критично осмислювати наукові знання у галузі педагогіки, зокрема її теоретичні й практичні аспекти, історичний розвиток і сучасний стан вітчизняної та зарубіжної педагогічної науки; володіти сучасним науковим понятійним апаратом і генерувати нові наукові ідеї.* ***ФК 4.*** *Здатність здійснювати та координувати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти, зокрема в умовах, що потребують інноваційних підходів, стратегічного мислення та творчого вирішення професійних завдань.* ***ПРН 1.*** *Уміти вирішувати складні наукові та інноваційні завдання у сфері освіти, формувати сучасні концептуальні й методологічні підходи, впроваджувати інновації з урахуванням принципів сталого розвитку, професійної етики та академічної доброчесності.* ***ПРН 2.*** *Уміти проєктувати, реалізовувати та оцінювати ефективність наукових і освітніх проєктів, застосовувати нормативно-правову базу щодо охорони прав інтелектуальної власності та використання результатів науково-дослідної й проєктної діяльності у сфері освіти.* ***ПРН 3.*** *Планувати й проводити теоретичні та експериментальні дослідження у галузі освіти і педагогіки, формулювати та перевіряти наукові гіпотези, обґрунтовувати висновки доказовими даними, узагальнювати результати наукового аналізу та презентувати результати дослідження.* ***ПРН 4.*** *Використовувати сучасні технології та інструменти для пошуку, опрацювання й аналізу інформації, зокрема статистичні методи аналізу складних даних, відкриті інформаційні ресурси, бази даних та інформаційні системи.* ***ПРН 5.*** *Вільно представляти й обговорювати результати наукових досліджень і актуальні проблеми освіти державною та іноземними мовами, публікувати результати власних досліджень у провідних національних і міжнародних наукових виданнях.* ***ПРН 6.*** *Аналізувати сучасний стан і прогнозувати тенденції розвитку освіти в Україні та світі, пропонувати ефективні шляхи розв'язання освітніх проблем, оцінювати результати освітніх реформ та інновацій.* ***ПРН 7.*** *Розуміти фундаментальні засади педагогічних наук, методологію наукових досліджень та застосовувати їх у власній науковій і викладацькій діяльності з дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.* ***ПРН 8.*** *Використовувати сучасні методи, інструменти наукового пошуку та інноваційної діяльності для отримання нових знань і розв'язання комплексних проблем у сфері освіти, суміжних міждисциплінарних напрямах, а також для професійного саморозвитку впродовж життя.* ***ПРН 9.*** *Розробляти та досліджувати концептуальні моделі освітніх систем і процесів, забезпечувати їх науково-методичний та нормативний супровід, організовувати освітній процес у закладах вищої освіти.*
VI. Порядок і критерії оцінювання	***Форми поточного контролю:*** *Тестові контрольні роботи.* ***Методи поточного контролю:*** *усне опитування, тести, практичні завдання.* ***Форма підсумкового контролю:*** *залік (диференційований)*

Важливі рекомендації!

Моніторинг у формі заліку передбачає:

- *виконання здобувачем (-ами) самостійно або під керівництвом викладача тематичних контрольних завдань на основі вивченого програмного матеріалу (накопичувальні кейси).*
- *демонстрацію здобувачем (-ами) набутих компетентностей крізь призму підсумкових тестів або захисту тематичного проєкту з використанням мультимедійних засобів та інших засобів візуалізації (PowerPoint, відео, колаж тощо) на засадах відкритості й прозорості.*

Критерії оцінювання

Під час усних відповідей: повнота та правильність розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення, впевненість та аргументованість, використання у відповіді посилань на інформацію з основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників та інших методичних видань тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння та самостійні оцінні судження, висновки.

Під час виконання письмових завдань: повнота та правильність розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати самостійні висновки, ступінь сформованості практичних умінь, досвід творчої та пошукової діяльності, акуратність оформлення письмової роботи.

Перезарахування окремих тем або модулів дисципліни за умови підтвердження відповідних навчальних результатів, здобутих у межах неформальної освіти (курси, тренінги, семінари, сертифікати тощо): перезарахування здійснюється на підставі поданої документації, яка підтверджує зміст, тривалість і результати навчання, та після оцінки відповідності компетентностей викладачем курсу або уповноваженою комісією, відповідно до Положення про неформальну та інформальну освіту учасників освітнього процесу в УДУ імені Михайла Драгоманова (https://udu.edu.ua/vidomosti-ta-resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-poriadok-vyznannia-i-perezarakhuvannia-rezultativ-navchannia-otrymanykh-u-formalnii-neformalnii-ta-abo-informalnii-osviti-v-udu-imeni-mykhaila-drahomanova-2026).

Рівні відповідності критеріям

Високий рівень (90 – 100 балів). Здобувачі засвоїли зміст навчальної дисципліни повністю, вільно володіють навчальним матеріалом, успішно і креативно розв'язують завдання різних видів складності, аргументовано висловлюють свої думки, займаються самоосвітою, можуть брати активну участь в наукових та творчих проектах. Виконали усі практичні / самостійні завдання правильно та ґрунтовно. Демонструють здатність пов'язувати теоретичні знання з курсу з практичним досвідом професійної діяльності.

Достатній рівень (80 – 89 балів). Здобувачі засвоїли зміст навчальної дисципліни в необхідному обсязі, володіють навчальним матеріалом, виконали завдання до кожної теми, проте у відповідях допускають деякі неточності. Уміння продуктивні, проте без вияву творчості. Здатні працювати самостійно, проте допускає неточності.

Середній рівень (70 – 79 балів). Здобувачі засвоїли зміст навчальної дисципліни в повному обсязі, але його знання містять неточності та помилкові судження, уміння проявляються на репродуктивному рівні. Здобувачі не можуть сформулювати самостійні оцінні судження та висновки.

Задовільний рівень (65 – 69 балів). Здобувачі загалом опанували навчальну дисципліну, але більшість тем засвоїли поверхово, частково. При виконання практичних завдань допускають помилки та потребують допомоги викладача чи колег-студентів.

	Низький рівень (60 – 64 балів). Здобувачі засвоїли навчальну дисципліну поверхово, володіють навчальним матеріалом на елементарному рівні, демонструють фрагментарні знання, не можуть самостійно виконати більшість практичних завдань. Виконали частину практичних / самостійних завдань з суттєвими помилками та недоліками. **Незадовільний рівень: 35 – 59 балів з можливістю повторного складання.** Здобувачі не засвоїли більшості тем, володіють елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вміють логічно, послідовно, грамотно висловлювати думку, практичні уміння не сформовані; **0 – 34 балів з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни.** Здобувачі не виконали більшості завдань, не володіють навчальним матеріалом, змістом курсу не оволоділи.
VII. Політика курсу	***Політика щодо відвідування:*** *здобувачі дотримуються вимог чинного законодавства України, Статуту УДУ імені Михайла Драгоманова (https://udu.edu.ua/vidomosti-ta-resursy/normatyvni-dokumenty/statut-ukrayinskoho-derzhavnoho-universytetu-imeni-mykhayla-drahomanova) і Правил внутрішнього розпорядку УДУ імені Михайла Драгоманова (https://udu.edu.ua/vidomosti-ta-resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/pravyla-vnutrishnoho-rozporiadku-udu-imeni-mykhaila-drahomnaova), відвідують заняття відповідно розкладу, дотримуються етичних норм поведінки. Усі учасники освітнього процесу дотримуються загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності. Відвідування занять з курсу є обов'язковим за визначеним деканатом розкладом. За об'єктивних причин (лікарняний, заява) заняття може бути відпрацьованим. Атмосфера на заняттях повинна бути творчою, відкритою до конструктивної критики. Недопустимі запізнення на заняття; списування.* ***Політика щодо дедлайнів і перескладання.*** *Усі завдання передбачені навчальною програмою мають бути виконанні у встановлений викладачем термін. Практичні та самостійні завдання виконуються вчасно та здаються викладачу у визначені ним терміни. Роботи, що здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчою оцінкою (75% від максимальної оцінки).* *Якщо здобувач отримав незадовільну оцінку під час екзамену, в нього виникає академічна заборгованість. Повторно скласти атестацію він повинен до початку наступного семестру в терміни, визначені деканатом.* *Якщо здобувачі не погоджуються з оцінкою підсумкової атестації, вони можуть в день оголошення результатів подати в деканат апеляційну заяву. Наступного дня проводиться засідання апеляційної комісії. За письмового екзамена повторне опитування не проводиться. За усного комісія надає здобувачеві право продемонструвати свої знання. Про порядок складання екзаменів, перескладання і оскарження результатів див. «Положення про організацію освітнього процесу».* *У разі неатестації перескладання відбувається з дозволу деканату. Здобувачі можуть здійснювати перескладання результатів навчання відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок контролю якості знань студентів УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок ліквідації академічної заборгованості студентами УДУ імені Михайла Драгоманова» (посилання на Положення: https://udu.edu.ua/vidomosti-ta-resursy/normatyvni-dokumenty).* ***Політика щодо конфліктних ситуацій.*** *Вирішення конфліктних ситуацій у ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про врегулювання конфліктів в УДУ імені Михайла Драгоманова» (https://udu.edu.ua/vidomosti-ta-resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-vrehuliuvannia-konfliktiv-v-udu-imeni-mykhaila-drahomanova). Між учасниками освітнього процесу здійснюється партнерська взаємодія, толерантність і повага до кожної особистості.*

Політика щодо академічної доброчесності *ґрунтується на засадах «Положення про академічну доброчесність в УДУ імені Михайла Драгоманова» (https://udu.edu.ua/nauka/antyplahiat). Викладач ознайомлює здобувачів вищої освіти з правилами поведінки на заняттях, користуванням засобами електронного зв'язку, недопущенням академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, акцентує увагу на заборону використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань, при використанні Інтернет-ресурсів зазначається використане джерело. Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.*

Умови для інклюзивного вивчення освітнього компонента: *дана навчальна дисципліна може викладатися для людей з особливими освітніми потребами. Форми і методи інклюзивного навчання обираються з урахуванням індивідуальних потреб здобувача. Обов'язково поєднуються фронтальні, індивідуальні та групові ФОНД. Традиційні методи навчання поєднуються з інтерактивними і спеціальними (методи педагогічного супроводу та корекції, тощо).*

VIII. Основні інформаційні ресурси

Основна література

1. *Горошкіна О. М., Груба Т. Л. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi75/0055631.pdf*
2. *Семеног О. М., Вовк М. П. Академічна культура дослідника в освітньо-культурному просторі університету : монографія. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 284 с. URL: https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/2086*
3. *Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Методологія науково-педагогічних досліджень : підручник. Рівне : Волинські обереги, 2013. 360 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/9021/*
4. *Тверезовська Н. Т., Сидоренко В. К. Методологія педагогічного дослідження : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 440 с. URL: https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi75/0056327.pdf*
5. *Booth W. C., Colomb G. G., Williams J. M., Bizup J., FitzGerald W. T. The Craft of Research. 4th ed. Chicago : University of Chicago Press, 2016. URL: https://www.bibliovault.org/BV.landing.epl?ISBN=9780226239736*
6. *British Educational Research Association. Ethical Guidelines for Educational Research. 5th ed. London : BERA, 2024. URL: https://www.bera.ac.uk/publication/ethical-guidelines-for-educational-research-fifth-edition-2024*
7. *Cohen L., Manion L., Morrison K. Research Methods in Education. 8th ed. London : Routledge, 2018. URL: https://www.routledge.com/Research-Methods-in-Education/Cohen-Manion-Morrison/p/book/9781138209886*
8. *Creswell J. W., Creswell J. D. Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. 6th ed. Thousand Oaks, CA : SAGE, 2023. URL: https://edge.sagepub.com/creswellrd6e*

Додаткова література

9. *Матвієнко О. В. Методичні стратегії розвитку критичного мислення та міжкультурної компетентності у здобувачів освіти. Наукові інновації та передові технології. 2025. № 10 (50). С. 2120–2134. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-2120-2134*

10. *Матвієнко О. В. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до педагогічної взаємодії у навчально-виховному середовищі школи першого ступеня : дис. … д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2010. 494 с. URL: https://enpuir.udu.edu.ua/entities/publication/99e0516f-67c6-4159-b303-2cf2a29166da*

11. *Матвієнко О. В., Чжан Цзін. Психологічні чинники та педагогічні передумови розвитку й формування критичного мислення майбутнього вчителя. Освітньо-науковий простір. 2024. Вип. 6 (1). С. 97–109. DOI: https://doi.org/10.31392/ONP.2786-6890.6(1).2024.10*

Нормативні документи

12. *Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text*

13. *Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) : постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text*

14. *Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії : постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF#Text*

Розширений список джерел та інформаційних ресурсів з навчальної дисципліни розміщено у системі MOODLE.

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки
Протокол № 1 від 26 серпня 2026 року.